

Antarktida je jeho druhý domov. Už sedm let na ni jezdí každý rok

13. listopadu 2016 17:55

Pavel Kapler je správcem České vědecké stanice Johanna Gregora Mendela v Antarktidě. K této práci se dostal před sedmi lety přes inzerát.

Než se Pavel Kapler stal, jak sám rád s nadsázkou říká, „antarktickým domovníkem“, kdy je správcem nejdlehlšího univerzitního kampusu na světě, tedy vědecké stanice J. G. Mendela na ostrově Jamese Rosse v Antarktidě, vyzkoušel kdeco. Byl zbrojířem při natáčení Johanky z Arku, trhačem jablek v Alpách, honákem krav na Novém Zélandu, vědcem i kopáčem.

„Ve službách české polární vědy už pracuji sedmý rok. A spousta lidí asi nebude věřit tomu, jak jsem se k této práci dostal. Na inzerát,“ přiblížil sedmatřicetiletý rodák z Krnova, který už vedl pět vědeckých expedic [Masarykovy univerzity](#) do Antarktidy.

Jste náčelníkem antarktické stanice. Jak dlouho už funguje a co je její hlavní náplní?

Vědecká stanice Johanna Gregora Mendela vznikla na ostrově Jamese Rosse během dvou sezon jižního léta, tedy v letech 2004 až 2006. V provozu je od roku 2007 jako letní stanice, kde od ledna do března každoročně pobývají expedice nejen českých vědců. Stanici vlastní a provozuje Masarykova univerzita v Brně. Kromě sledování změn klimatu a ozónové vrstvy se zde vědci zaměřují také na monitoring tání ledovců, hledají vzácné druhohorní zkameněliny, pozorují chování ptáků či objevují nové druhy parazitů a bakterií.

Jak často do Antarktidy jezdíte a co všechno tam děláte? Je náročné se tam dostat?

Výpravy odjíždějí každým rokem na konci prosince a vrací se začátkem března. V té době totiž vrcholí jižní léto, krátká doba, kdy na jedinečném odledněném území, kde česká stanice stojí, zmizí sníh a led a otevřou se možnosti pro výzkum. Cesta tam může trvat týden, nebo taky měsíc – to závisí hlavně na počasí. Cestuje se z Jižní Ameriky, a to buď chilským ledoborcem, nebo s využitím argentinského letectva, které má sotva hodinku letu vrtulníkem od „Mendela“ vzdálené vlastní letiště.

Co všechno si člověk na takovou výpravu musí vzít?

Kromě mořské nemoci při plavbě na ledoborcí přes Drakeův průliv si věda žádá i dlouhé pochody po mrazem vysušených pláních sužovaných prachovými bouřkami, výstupy na ledovce a sopky nebo přesuny mezi zběsile se honícími ledovými krami na gumových motorových člunech. Vědci zde čelí nejen divé zvěři v podobě lachtanů antarktických a tuleňů leopardích, ale především extrémním povětrnostním podmínkám. Dobré vybavení ve stylu vysokohorské turistiky je proto základ; kromě toho se do batohu musí vejít vědecké přístroje a zpátky spousta odebraných vzorků a naměřených dat. Samostatnou kapitolou je zásobování; správce stanice musí úplně všechno, od jídla až po naftu do generátoru, nakoupit předem – z pobřeží Antarktického poloostrova si do obchodu prostě neodsokíte. K plnému provozu potřebuje stanice 20 kW elektrické energie a zajišťují ji především větrné turbíny. Jako záloha pak stále slouží naftové generátory. Významný zdroj tepla pro celou budovu představuje také sluneční záření. Kolektory pokrývají 36 m² stěn a vytápějí interiér stanice na příjemných 17–19 °C. Pro ohřev užitkové vody v kuchyni a koupelně se používají fotovoltaické články.

Jak se žije v Antarktidě? Jak tam vypadá běžný den?

Všichni členové výpravy se střídají ve službách v kuchyni – jednak se tím šetří místo kuchaře, jednak je to standardní postup na mnoha stanicích, který pomáhá udržet vysokou morálku. Služba, při větším počtu členů expedice obvykle držená po dvou, vstává první, připravuje snídani. Snídaně se vydává zároveň s budíčkem – na naší stanici je to v 8 hodin ráno chilského času, v jižním létě tedy o 4 hodiny později než v Česku. Služba je zodpovědná za přípravu tří jídel a pitný režim; mimo péče o žaludky svých kolegů dbá také o čistotu uvnitř stanice. Všichni se tak seznámí s vnitřním provozem a nikdo službě nepřidělává práci špatným tříděním odpadu nebo zbytečným špiněním nádobí. Po večeři, která bývá kolem osmé večerní, pak pochvala od ostatních za dobře odvedenou práci službu vždy potěší.

Popsal jste, jak fungují služby na stanici, ale co vědecká práce?

Za tou všichni vyrážejí po snídani a seznámení se s předpovědí počasí, která v Antarktidě určuje téměř všechno. Vědci míří do terénu, aby zde stáhli data naměřená nainstalovanými přístroji a odebrali vzorky, které pak večer třídí, popisují a připravují na transport do laboratoří, kde na nich bude odveden další velký kus práce. Po večeři následuje společenský program – každý účastník expedice má jeden večer vyhrazen pro prezentaci své práce, díky které má příležitost nejen šířit nové poznatky mezi kolegy, ale při diskusích také třeba najít nové možnosti mezioborové spolupráce.

Najdete si přitom i čas na nějakou zábavu?

Samozřejmě. Večer si rádi zazpíváme s kytarou nebo se podíváme na film. Ve výběru tradičně dominuje česká klasika s nenahraditelným humorem: Cimrmani, Limonádový Joe, Postřižiny a další. Klíčové je však rozplánování práce během expedice i v průběhu každého dne. Každý musí vědět, kdy je čas pracovat, kdy se bavit a kdy spát. Večerka ani jiné formy omezování nejsou na české stanici třeba, někteří vědci ostatně pracují raději v noci. Hlavní je „nerušit kruhy“ druhých a udržet maximální míru soukromí, vstřícnosti a tolerance.

Zažil jste někdy při cestě do Antarktidy nebo přímo tam něco, na co jen tak nezapomenete?

Počítám, že za těch sedm výprav je toho už pomalu na knížku. Určitě nikdy nezapomenu, jak nečekaně a pekelně smrdí dech velryby, když vám dýchne do tváře, ani na to, co proletí člověku hlavou, když ho tuleň leopardí nachytá s kalhotami dole, ani jak snadno a rychle se klidné moře může pro malý člun změnit z klidné pěšinky ve smrtící dálnici, kterou se místo nákladů řítí obrovské hory ledu. Nedá se zapomenout na třicet šest hodin beze spánku, během kterých jsme ve třech lidech po pás ve sněhu uložili třicet tun životně důležitého nákladu, za což jsme zaplatili celkem třiadvaceti našťestí jen lehce omrzlými prsty. Také doufám, že třeba jednou zapomenu na let vrtulníkem, který se s námi ve vzdušné kapse nad zamrzlým mořem náhle propadl o pár desítek metrů, nebo na čekání na potraviny, které nemohl ledoborec kvůli zamrzlému moři vyložit.

Autor: [Jan Smekal](#)

Zdroj článku: https://www.idnes.cz/ostrava/zpravy/pavel-kapler-antarktida-vedouci-vedecke-stanice-johanna-gregora-mendela.A161111_101137_ostrava-zpravy_sme (upraveno a zkráceno)

Otázky k článku:

- 1) Najdi na mapě v atlasu polární stanici Johanna Gregora Mendela (ČR) a zapiš její souřadnice (str. 136)
- 2) Od kterého roku je stanice v provozu? Ve kterých měsících tam pobývají vědci?
- 3) Proč probíhá výzkum zrovna v těchto měsících?
- 4) Co zkoumají vědci na této polární stanici?
- 5) Jak se na Antarktidě řeší nákup potravin? Jaký tam mají vědci zdroj elektrické energie?
- 6) Jaké zvíře představuje pro vědce na Antarktidě nebezpečí?
- 7) Co tě v rozhovoru o Antarktidě překvapilo?
- 8) Co nového ses o Antarktidě dozvěděl?
- 9) Na co by ses vědce Pavla Kaplera zeptal, kdybys měl možnost?

